

Slika: Wikipedia.

Kdo so bili stari Egipčani?

Stari Egipt je naziv za eno izmed prvih visokih civilizacij. Razvila se je v dolini Nila, največje afriške reke. Življenje so omogočale poplave, ki so s seboj prinašale rodovitno blato. Egipt so v starem veku prištevali k Aziji, danes pa sodi v Afriko in leži na severnem delu celine. Velik del dežele leži na območju največje peščene puščave na svetu, Sahare. Čeprav ta pokriva večino Egipta, je to območje zaradi težkih pogojev za življenje od nekdaj zelo skromno naseljeno. Glavno mesto današnje države Egipt je Kairo, v času starega Egipta pa se je prestolnica države nekajkrat preselila iz mesta v mesto. Egipt je že v 3. tisočletju pr. n. št. s pisnimi viri vstopil v zgodovino. Obdobje starega Egipta je trajalo kar 2500 let.

Njegovo zgodovino je pred približno 2300 leti zapisal svečenik po imenu Manet. Danes egipčansko zgodovino obravnavamo glede na njegove zapise in na podlagi ohranjenih seznamov vladarjev. Glavne dobe starega Egipta so prednastično obdobje, obdobje združevanja, Staro, Srednje in Novo kraljestvo. Vmes so bila obdobja, ko je enotna država večkrat razpadla, saj je prišlo do bojev za prestol. Prvi egipčanski faraon Menes je okrog leta 3.000 pr. n. št. združil Zgornji in Spodnji Egipt, ki sta bila prej dve državi. Združena država, ki jo imenujemo Stara država, je obsegala širše območje današnjega Egipta. Za prestolnico je Menes določil mesto Memfis, kar pomeni Belo obzidje. V tem času so v Gizah zgradili velike piramide, ki kažejo veličino egipčanske civilizacije. Proti koncu stare države je moč faraonov oslabela, nastopila je kriza. V času Srednje države se je stari Egipt opomogel, središče države in glavno mesto pa so postale Tebe. Srednja država je propadla zaradi vdorov **nomadskih ljudstev**. Največjo moč je Egipt dosegel v času Nove države. V tem času je nastala tudi Dolina kraljev, kjer so pokopavali faraone. Tam je pokopan tudi Tutankamon. Skupaj je staremu Egiptu vladalo kar 31 **dinastij**.

Da se je lahko razvila tako mogočna država, je predvsem rezultat razvoja in napredka v kmetijstvu, saj je ljudem uspelo prilagoditi naravno okolje svojim potrebam. Vir in središče življenja je predstavljala reka Nil. Na območju, kjer se je razprostiral stari Egipt, namreč pade zelo malo ali nič dežja. Ljudje so si lahko dovolj hrane pridelali le s pomočjo umetnega namakanja polj s poplavno vodo. Reka je nanese tudi velike količine blata, ki je bilo prav tako rodovitno. Hapi, kot so rekli reki Nil stari Egipčani, je poplavljal v času največje vročine, njegove poplave pa so lahko točno napovedovali in vodo do potankosti nadzirali. Ko je število prebivalstva naraslo, so kmetje z bazenskim namakanjem pridobili novo obdelovalno zemljo. Pri črpanju vode so si pomagali s **šadufi** in **sakijami**. Poljedelstvo je pripeljalo do tesnejše povezanosti družbe z oblikovanjem državne uprave.

Državo je vodil vladar, ki so ga Egipčani imenovali faraon in si ga predstavljali kot boga z neomejeno močjo. Njegove ukaze so sprejemali uradniki, ki so delo razdelili med obrtnike, trgovce, kmete in sužnje. Faraon, uradniki, svečeniki in vojaški častniki so predstavljali plemstvo. V njihovih rokah so se nakopičili bogastvo, ugled in moč. Obrtniki in trgovci so skupaj z umetniki in pisarji sestavljali srednji sloj meščanstva, ki je bil v Egiptu šibak. Državi so morali plačevati davke in služiti vojsko. Živeli so v mestih. Kmetje so bili najštevilnejši del prebivalstva. Plačevali so davek, oproščeni so bili vojaške službe, morali pa so opravljati tlako ali javna dela, kamor so spadala namakalna in številna gradbena dela za faraona. Sužnji so bili večinoma vojni ujetniki in niso bili svobodni. Lahko so se poročili in si ustvarili družino. Življenje nižjih slojev prebivalstva ni bilo lahko. Delo je bilo večinoma težaško, pogosto so bili deležni zelo skromne prehrane. Za vzdrževanje reda in miru ter osvajaalne vojaške pohode je skrbel vojska. Vojsko je sestavljala pehota, kasneje pa tudi

enote na bojnih vozovih.

Država je veljala za faraonovo last, zato je bil faraon tudi lastnik vse zemlje v državi. Faraoni so se poročali s svojimi sestrami, s čimer so si hoteli zagotoviti čistost kraljeve krvi. Faraoni so imeli v rokah več vej oblasti. Obtoženi prebivalci so se lahko na primer po razsodbi pritožili faraonu na velikem sodišču, vendar je bila faraonova odločitev dokončna. Za delovanje države so vladarji začeli pobirati davke, s pomočjo pisave pa so v starem Egiptu zabeležili obseg pobranih davkov, pisali trgovske pogodbe, prve zakone, po katerih so se morali ravnati člani družbe in kasneje zapisovali tudi prve literarne stvaritve.

Stari Egipčani so bili eno izmed najbolj snažnih ljudstev. Umivali so se vsak dan zjutraj in zvečer. Zelo so cenili lepoto in modo. Lepotičili so se z barvili, ki so jih pridobili z drobljenjem različnih rudnin in jih nato zmešali z mastjo. Uporabljali so tudi lasulje in pričeske oblikovali z lasnimi iglami. Oblačili so se v platnena oblačila in nosili usnjene ali **trstene** sandale. Prehrana starih Egipčanov je temeljila na kruhu in pivu, jedli pa so tudi čebulo, ribe, govedino ... V njihovem življenju sta imeli velik pomen glasba in zabava, kar nam kažejo glasbila, zapisane pesmi in prizori, upodobljeni na stenah grobnic. Prirejali so velike javne zabave. Ljudje so se veselili ob igranju flaut, harf, kastanjet in petju.

Egipčani so poznali dve vrsti hiš. Palače za visoko plemstvo, ki so imele veliko prostorov, so bile okrašene z lesenimi stebri, ki so nosili streho. Središče takšnih bivališč so bili vrtovi z ribniki in rastlinjem. Svetišča in palače so gradili iz kamnja, ponavadi iz lomljenega apnenca, peščenjaka in granita. Kamnine so do palač dovažali s pomočjo reke Nil, na kopnem pa tudi z vozovi in ročno z vrvmi. Nižji sloji so živeli v skromnejših hišah ali kočah. Material za gradnjo preprostejših stavb je bila glina, ki so ji dodali rezano slamo, da so jo okrepili. Nato so oblikovali opeke, ki so jih posušili na soncu. Na stene iz zidakov so na koncu dodali še malto in s tem utrdili stavbe, hiše pa so velikokrat poslikali z različnimi vzorci. Ker je skozi okenca v hišo prihajalo le malo svetlobe, je bilo v hiši hladno. Največji gradbeni dosežek Egipčanov so gotovo piramide, ki so jih gradili za grobnice svojih vladarjev. Gradbena dela so opravljali kmetje, medtem ko niso delali na polju. Zanimivo je, da so piramide gradili svobodni delavci in ne sužnji, kot so zmotno domnevali v preteklosti.

Gotovo je danes najslavnejši med faraoni Tutankamon, faraon, ki za časa svojega življenja sploh ni imel posebne vloge; slaven je postal šele tisočletja po svoji smrti, ko so odkrili njegovo grobnico. Mladi faraon je umrl v sumljivih okoliščinah, star le 18 let. Na to dejstvo so nakazali rentgenski

posnetki njegove mumije, s katerimi so ugotovili poškodbo lobanje in pa zlom noge. Njegov oče, faraon Ehnaton, je znan tudi kot krivoverski faraon. V času svojega vladanja je ukinil vsa božanstva in uvedel monoteizem ter ob tem sam sebe razglasil za božjega sina in preroka boga sonca **Atona**. Hačepsut je bila edina vladarica v starem Egiptu, ki je bila tudi faraonka. Zanimivo je, da se je velikokrat dala upodobiti kot moški. Znanstveniki domnevajo, da naj bi vladarica imela diabetes in da naj bi umrla za rakom. Kleopatra, ki jo gotovo poznate, ni bila nikoli faraonka, zgolj vladarica.

SLOVARČEK:

NOMADSKA LJUDSTVA: ljudstva, ki ne živijo ves čas na istem mestu, pač pa se selijo iz kraja v kraj.

DINASTIJA: vrsta vladarjev istega rodu.

ŠADUF: priprava za dvigovanje vode na višje ležeče njive.

SAKIJA: vodno kolo, ki dovaja vodo na njive.

TRSTEN: izdelan iz trsta, močvirske ali vodne rastline z visokim, tankim, votlim stebлом.

ATON: staroegipčanski bog sonca.

Viri:

Berzelak S., *Zgodnje visoke kulture. V: Stare dobe. Zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan založba, 2006.*

Brodnik, V. et al., *Prve visoke civilizacije. V: Zgodovina 1. Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, 1997.*

Kajfež, T. et al., *Mumija in krokodil. Slovenci odkrivamo dežele ob Nilu. Katalog razstave. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije, 2014.*

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Spletna izdaja. ZRC, 2000. Dostopno na <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

Wikipedija. Spletna enciklopedija. Dostopno na <http://sl.wikipedia.org/>.

